

Activiteitenplan Gewone dwergvleermuis 'de Peuzelaer' te Geertruidenberg

December 2018

P18-159/W1564

Auteur: E. Schutgens

Natuur-Wetenschappelijk Centrum

078-6213921

nwcadvies@nwcadvies.nl

www.nwcadvies.nl

Activiteitenplan
Gewone dwergvleermuis
‘de Peuzelaer’ te Geertruidenberg

Activiteitenplan Gewone dwergvleermuis 'de Peuzelaer' te Geertruidenberg

Opdrachtgever: Gemeente Geertruidenberg

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Esmee Schutgens

Foto's : NWCadvies

Activiteitenplan Gewone dwergvleermuis aan de Peuzelaer te Geertruidenberg [Samenst.: Schutgens, E.] [Foto's: NWCadvies]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: de Peuzelaer, Geertruidenberg, activiteitenplan, ontheffing, Gewone dwergvleermuis, Wet natuurbescherming

W1564/ P18-159

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, december 2018

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Projectbeschrijving	7
2.1	<i>Naam van project en adresgegevens</i>	7
2.2	<i>Doel en omschrijving van het project</i>	7
2.3	<i>Deskundige betrokken bij het project</i>	14
3	Beschrijving plangebied	15
3.1	<i>Locatie plangebied en huidige situatie</i>	15
3.2	<i>Ligging ten opzichte van beschermde gebieden</i>	15
3.3	<i>Beschermde soorten binnen en in de omgeving van het plangebied</i>	17
4	Werkzaamheden en planning	25
5	Effectenstudie en maatregelen	27
5.1	<i>Effecten op de Gewone dwergvleermuis</i>	28
5.2	<i>Mitigerende en compenserende maatregelen</i>	30
5.3	<i>Monitoring en onderhoud</i>	36
5.4	<i>Planning van de werkzaamheden met maatregelen</i>	37
6	Alternatieven en zorgvuldig handelen	39
6.1	<i>Alternatieven</i>	39
6.2	<i>Zorgvuldig handelen</i>	39

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Huidige medewerkers NWC en hun kwalificaties

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

1. Inleiding

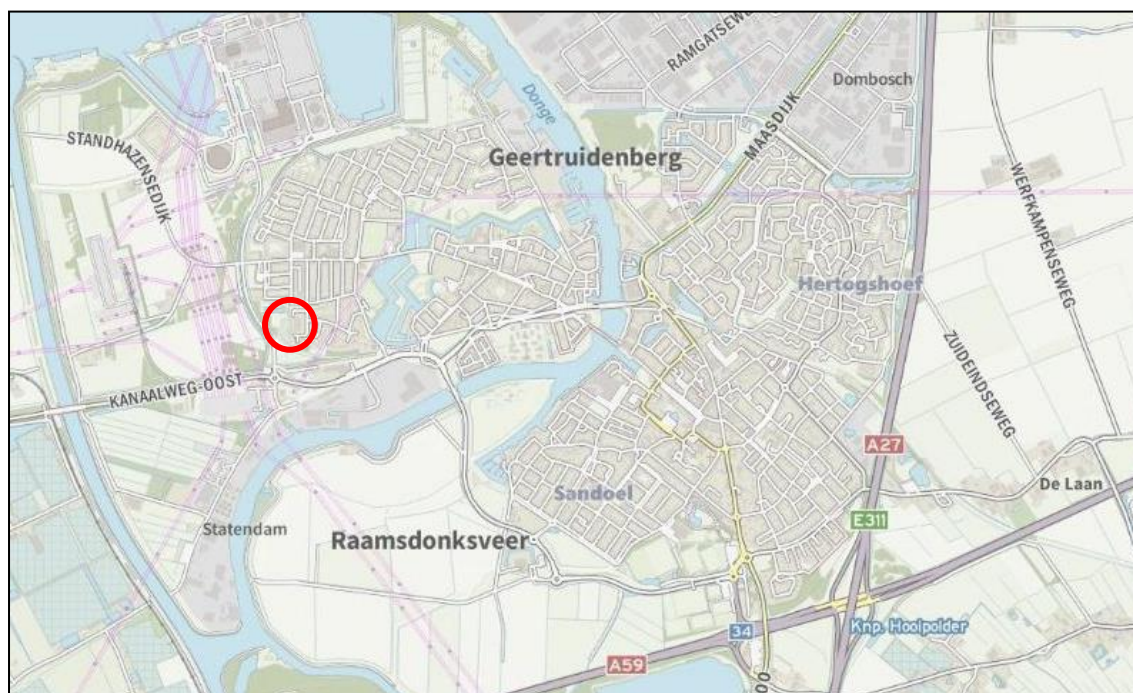
Er bestaan plannen om de bebouwing aan de Schuttersveld 3 te Geertruidenberg te slopen en hier 12 tot 24 woningen te realiseren. Ten behoeve van de voorgenomen plannen zal het gebouw volledig gesloopt worden en zal de vegetatie deels verwijderd worden.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en bestemmingsplanprocedures onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit eerder flora- en faunaonderzoek, uitgevoerd door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) (Schutgens, E. 2018), blijkt dat er binnen het plangebied diersoorten voorkomen die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming vallen. Het gaat om de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Deze soort wordt vermeld in de Habitatrichtlijn, waarmee de soort, evenals zijn functionele leefomgeving (inclusief verblijfplaatsen), streng beschermd is. Als gevolg van de voorgenomen plannen zal de verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis verstoord en vernietigd worden en worden mogelijk individuen van de soort verwond of gedood, hetgeen tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming leidt. Om overtreding te voorkomen, dient bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing aangevraagd te worden en dienen maatregelen genomen te worden om de nadelige effecten zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beperken. Ontheffing kan worden verleend wanneer;

- er geen alternatief is, met andere woorden geen andere bevredigende oplossing en;
- er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang (inclusief redenen van sociale of economische aard en voor het milieu gunstige effecten), en;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De Gemeente Geertruidenberg heeft het NWC gevraagd om een ontheffing ten aanzien van de Gewone dwergvleermuis aan te vragen en om het bijbehorende activiteitenplan op te stellen.

Figuur 1: Ligging plangebied in de streek (rood omcirkeld)

Bron kaartmateriaal: Google Maps

2. Projectbeschrijving

2.1 Naam van project en adresgegevens

Project: De Peuzelaer, Schuttersveld Geertruidenberg

Adresgegevens: Schuttersveld 3
4931 CE Geertruidenberg

Kadastrale aanduiding: GTD01 - A - 2652
Perceelnummer: 2652
Amersfoort coördinaten: 117.5780-412.374
Kilometerhokken: 44-34

2.2 Doel en omschrijving van het project

Het schoolgebouw aan het Schuttersveld in Geertruidenberg stamt uit 1970. De slechte bouwkundige staat van het gebouw en de teruglopende leerlingaantallen hebben er toe geleid dat basisschool de Peuzelaer sinds de zomer van 2016 het pand heeft verlaten en is opgegaan in een andere basisschool uit Geertruidenberg.

Na het leegkomen van het pand is bekeken voor welke functie het terrein het meest in aanmerking komt. Voor deze locatie is gekozen voor woningbouwontwikkeling. Om deze woningbouw mogelijk te maken is sloop van het voormalige schoolgebouw noodzakelijk.

Door de sloop ontstaat de mogelijkheid om binnen bestaand stedelijk gebied nieuwe woningen te realiseren. Deze mogelijkheden zijn binnen de kern Geertruidenberg nog maar zeer beperkt aanwezig. Omdat er voor is gekozen om de woningen in de vorm van collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) te ontwikkelen wordt hier een unieke kans geboden om op deze locatie in gezamenlijkheid je droomwoning te bouwen. Doordat dit in gezamenlijkheid gebeurt wordt de sociale samenhang in de nieuwe buurt gestimuleerd. Zelfs al voordat de mensen er daadwerkelijk wonen.

Omdat er nog geen definitief bouwplan aan de ontwikkeling ten grondslag ligt, voorziet het bestemmingsplan in een flexibel ontwikkelingskader. Dat betekent dat een ruim bouwvlak is opgenomen, waarbinnen de beoogde woningen gerealiseerd kunnen worden. Om de nodige flexibiliteit te behouden, is het woningbouwprogramma niet in een keurslijf gegoten. Dat betekent dat binnen de bestemming 'Woongebied' niet alleen vrijstaande woningen gebouwd kunnen worden, maar ook twee aaneengebouwde, geschakelde en aaneengebouwde woningen. Bovendien is er een marge aangehouden voor wat betreft het aantal woningen. De definitieve invulling wordt aan de markt overgelaten, met dien verstande dat het aantal woningen nooit meer dan 24 en niet minder dan 12 mag bedragen.

Met de ontwikkeling tot nieuwbouwwoningen aan de Schuttersveld wordt een wettelijk belang gediend:

- Dwingende reden van groot openbaar belang.

De dwingende reden van groot openbaar belang is van sociale en economische aard: De voorgenomen bouw van de woningen en de sloop van het huidige gebouw, met daarin het zomerverblijf van vleermuizen, zijn noodzakelijk voor een (financieel) levensvatbare ontwikkeling, waarmee een sociaal en economisch belang is gediend.

Provinciaal beleid

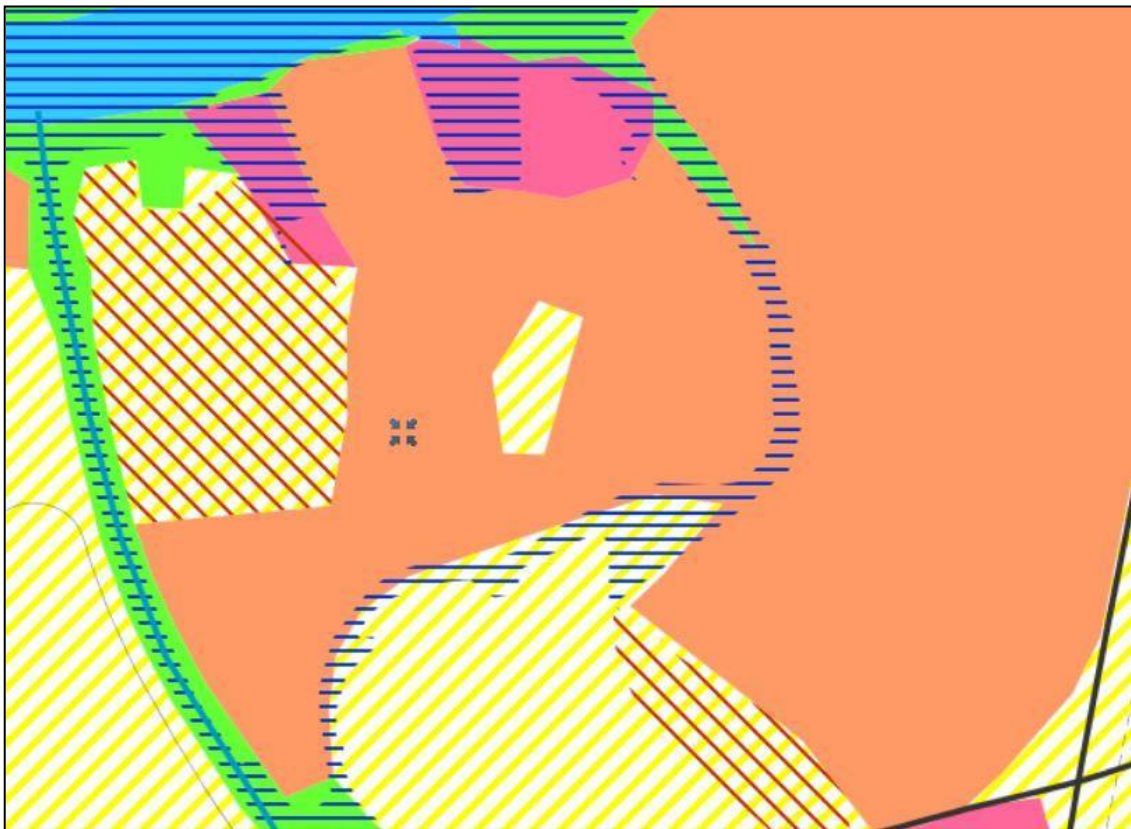
Structuurvisie Ruimtelijke ordening 2010, partiële herziening 2014

Op 7 februari 2014 heeft de provincie de partiële herziening van de Structuurvisie Ruimtelijke ordening vastgesteld. Deze is op 19 maart 2014 in werking getreden. De Structuurvisie geeft de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid tot 2025 (met een doorkijk naar 2040) weer. De ruimtelijke belangen en keuzes zijn in vier ruimtelijke structuren geordend. Binnen deze structuren worden de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen opgevangen. Samen vormen deze structuren de provinciale ruimtelijke structuur. De structuren geven een hoofdkoers aan: een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief voor een combinatie van functies. Echter ook waar functies worden uitgesloten of welke randvoorwaarden de provincie aan functies stelt. Binnen de structuren is ruimte voor regionaal maatwerk. De vier structuren zijn:

- De groenblauwe structuur;
- De landelijke structuur;
- De stedelijke structuur;
- De infrastructuur.

De structuurvisie bevat de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid tot 2025, met een doorkijk naar 2040. De visie is bindend voor het ruimtelijk handelen van de

provincie Noord-Brabant en vormt de basis voor de wijze waarop de provincie de instrumenten inzet die de Wet ruimtelijke ordening biedt. De structuurvisie gaat in op de ruimtelijke kwaliteiten van de provincie Noord-Brabant. Mens, markt en milieu zijn binnen de provincie in evenwicht. Daarom kiest de provincie in haar ruimtelijk beleid tot 2025 voor de verdere ontwikkeling van gevarieerde en aantrekkelijke woon-, werk- en leefmilieus en voor een kennisinnovatieve economie met als basis een klimaatbestendig en duurzaam Brabant. Het principe van behoud en ontwikkeling van het landschap is in de structuurvisie de 'rode' draad die de ruimtelijke ontwikkelingen stuurt. De provincie wil het contrastrijke Brabantse landschap herkenbaar houden en verder versterken.

Figuur 2: uitsnede structurenkaart Structuurvisie Ruimtelijke ordening 2010

Bij de opvang van de verstedelijkingsbehoefte is het accent in de structuurvisie daarom verlegd van nieuwe uitleg naar het bestaand stedelijk gebied, door in te zetten op inbreiding, herstructurering en transformatie. Beheer en (her)ontwikkeling van de bestaande voorraad vragen specifieke aandacht.

Er wordt ingezet op zorgvuldig ruimtegebruik door de ruimte binnen het bestaand bebouwd gebied zo goed mogelijk te benutten. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de gebiedskenmerken en kwaliteiten van de omgeving. Om het aansnijden van nieuwe ruimte te voorkomen, wordt de ladder van duurzame verstedelijking gehanteerd. Gemeenten en de provincie voeren in regionaal verband overleg om te komen tot een goede afstemming van de stedelijke ontwikkelingen (wonen, werken en voorzieningen) binnen de regio.

Geconcludeerd kan worden dat het bestemmingsplan de herontwikkeling c.q. transformatie van een voormalige school naar woningbouw faciliteert. De voormalige basisschool heeft haar functie verloren en wordt gesloopt. Op de vrijkomende locatie ontstaat ruimte voor de ruimtelijke inpassing van maximaal 24 woningen. De betreffende locatie wordt omgeven door woonbebouwing en grenst aan de westzijde aan een tennisvereniging en openluchtzwembad. Derhalve is sprake van een ligging binnen bestaand stedelijk gebied. Hoewel er nog geen bouwplan voorhanden is, wordt er in maat, schaal en korrel aansluiting gezocht bij de omgeving. Op deze wijze is een geleidelijke overgang naar de aangrenzende woningen en structuren gewaarborgd. Gelet op het voorgaande is het voorliggende bestemmingsplan in lijn met het provinciale beleid aangaande concentratie van verstedelijking, zorgvuldig ruimtegebruik en aandacht voor ruimtelijke kwaliteit uit de Structuurvisie ruimtelijke ordening.

Verordening Ruimte (geconsolideerde versie 1-1-2017)

Op 19 maart 2014 is de Verordening Ruimte 2014 van de provincie Noord-Brabant in werking getreden. In deze Verordening is aangegeven hoe men omgaat met ruimtelijke ontwikkelingen in Noord-Brabant. In de Verordening Ruimte zijn diverse regels opgenomen ten aanzien van ontwikkelingen die plaats kunnen vinden in de provincie Noord-Brabant.

Het plangebied is in de Verordening Ruimte aangeduid als 'bestaand stedelijk gebied'. Hoofddregel van het beleid is dat stedelijke ontwikkeling binnen het bestaand stedelijk gebied plaatsvindt. Alleen als daarvoor geen mogelijkheden bestaan, kan een stedelijke ontwikkeling buiten het bestaande stedelijke gebied plaatsvinden binnen daarvoor in de verordening aangeduide zoekgebieden.

De provincie ziet de stedelijke concentratiegebieden en de daarbij behorende zoekgebieden als ruimtelijk samenhangende verstedelijkte gebieden. Binnen deze gebieden liggen mogelijkheden voor verdere verstedelijking. Bij de begrenzing van de concentratiegebieden is aangesloten op bestaande, veelal historisch gegroeide, grote stedelijke concentraties alsmede de aanwezige natuur- en landschapswaarden.

Daarnaast is de ligging aan belangrijke wegen, spoorwegen en vaarwater van belang omdat de stedelijke concentraties ook in de toekomst goed bereikbaar moeten zijn. De gebieden zijn dusdanig ruim dat ze de komende 20 à 25 jaar voorzien in de ruimtebehoefte.

Het provinciaal beleid is gericht op het intensiveren van bestaand stedelijk gebied. De transformatie van locaties binnen bestaand gebied behoort tot de doelstellingen van dit beleid. De voorliggende ontwikkeling geeft hier concreet invulling aan en voorziet in de transformatie van een voormalige schoollocatie naar woningbouw. De beoogde ontwikkeling is bovendien opgenomen in het gemeentelijk woningbouwprogramma. Het provinciaal beleid vormt derhalve geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Geertruidenberg 2030

De Structuurvisie Geertruidenberg 2030 (door de raad vastgesteld op 19 december 2013) legt de missie vast voor de (middel)lange termijn, met een planhorizon van 10 tot 15 jaar. De gemeente neemt een regierol op zich. In de structuurvisie wordt ingezet op de ontwikkeling van een aantrekkelijke gemeente, zowel om te wonen, als om te werken en te recreëren. De gemeente wenst haar drie dorpen met ieder een eigen identiteit vitaal en leefbaar te houden, een evenwichtige bevolkingsopbouw is hierbij van groot belang. Nieuwe woningbouwontwikkelingen zijn een middel om dit te bereiken. De gemeente streeft hierbij naar een gevarieerde woningvoorraad met een diversiteit qua leeftijds-, huishoudens- en inkomensgroepen.

Bij woningbouw legt de gemeente het accent op vernieuwing van binnenuit, op 'inbreiding' (in bestaand bebouwd gebied) in plaats van op uitbreiding. Hiermee wordt aangesloten bij de 'Ladder voor duurzame verstedelijking'. Het voorliggende plangebied betreft een binnenstedelijke locatie, die in de structuurvisiekaart is aangeduid als één van de (binnenstedelijke) woningbouwlocaties die benut kunnen worden. Het bestemmingsplan geeft daarmee concreet invulling aan de doelen van structuurvisie.

Woonvisie 2017-2021

De gemeentelijke Woonvisie is op 24 mei 2017 vastgesteld. De woningmarkt is steeds in beweging en verandert in een hoog tempo als gevolg van maatschappelijke en economische ontwikkelingen en wijziging van wet- en regelgeving. Het is dan ook

noodzaak om deze ontwikkelingen nauwlettend te volgen en het woningmarktbeleid daarop aan te passen. In de gemeentelijke Woonvisie wordt de actuele informatie over de woningmarkt vertaald naar speerpunten voor het gemeentelijk beleid. Hierbij gaat het onder andere om ruimtelijke ordening, woningbouwplanning (flexibiliteit, transformatie), grond(prijs)beleid (betaalbaarheid), kwaliteit (duurzaamheid), woonruimteverdeling (beschikbaarheid/ bijzondere doelgroepen), wonen en zorg (leefbaarheid) e.d.

De komende jaren verwacht de gemeente ongeveer 525 nieuwbouwwoningen te realiseren, met name in de koopsector. Voor Geertruidenberg is een woningbouwprogramma opgenomen van 160 woningen binnen de periode van de woonvisie.

Nieuw toe te voegen woningen dienen zich te onderscheiden en moeten voorzien in een concrete behoefte. De volgende woonkwaliteiten worden reguliere toetsingscriteria bij nieuwbouw:

- Levensloopbestendig (met aandacht voor slimme domotica);
- Politiekeurmerk veilig wonen;
- Flexibel;
- Duurzaamheid: minimaal energie-neutraal.

Eén van de doelen van de woonvisie is om in elk kern CPO-traject(en) op te zetten, teneinde een vitale gemeenschap te behouden. De initiatiefnemers - bij voorkeur voor jongeren - kunnen op deze wijze zelf invulling geven aan hun eigen woonwensen. In het woningbouwprogramma zijn 15 woningen per kern gereserveerd voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). CPO is een vorm van woningbouw waarbij gebouwd wordt naar behoefte, terwijl wel het voordeel van gezamenlijk bouwen behaald kan worden. Daarnaast heeft de praktijk uitgewezen dat buurten die vanuit een CPO zijn opgezet een goede sociale cohesie kennen. Het voorliggende plangebied is bij uitstek geschikt voor CPO-projecten, mede vanwege de flexibele wijze van bestemmen. De aangebrachte flexibiliteit biedt volop mogelijkheden om in te kunnen spelen op de woonwensen van initiatiefnemers.

Welstandsnota 2012

Het Welstandsbeleid van de gemeente Geertruidenberg is vastgelegd in de Welstandsnota 2012. De welstandsnota bestaat uit twee delen; een algemeen deel en een deel met beoordelingscriteria.

In het algemeen deel is beschreven hoe het welstandstoezicht in de gemeente Geertruidenberg momenteel is georganiseerd en wordt uitgevoerd. Daarnaast is er in

dit deel aandacht voor de achtergronden van het welstandsbeleid en de relatie met andere beleidsterreinen. Het algemeen deel bevat dus achtergrondinformatie die nodig is om de gemaakte keuzes te kunnen herleiden. Het tweede deel van deze welstandsnota beschrijft de beoordelingscriteria die door de welstandscommissie/monumentencommissie worden gebruikt bij de beoordeling.

Het plangebied is in de welstandsnota aangemerkt als bebouwingstype T1: bijzondere doeleinden. Gelet op de beoogde herontwikkeling naar woningbouw is dit bebouwings-type niet meer toepasselijk.

In de welstandsnota is het gebied aangewezen voor reguliere welstandstoetsing, in tegenstelling tot het omliggende woongebied, dat grotendeels welstandsvrij is. Om de voorgenomen ontwikkeling te faciliteren en de toekomstige initiatiefnemers de ruimte te bieden, is door de gemeenteraad besloten (d.d. mei 2017) het voorliggende gebied eveneens welstandsvrij te verklaren.

Duurzaamheidsvisie en -programma

In mei 2018 heeft de gemeenteraad het duurzaamheidsprogramma vastgesteld. Daarin zijn doelen gesteld om te komen tot een duurzame gemeente. Om tot de doelen te komen zijn vele maatregelen en acties nodig. Bij nieuwbouw is het relatief makkelijk/snel maatregelen in te voeren. Te denken valt aan:

- Aardgasvrije nieuwbouw (woningen en wellicht ook de supermarkt);
- Zongericht verkavelen;
- Zonnepanelen;
- Grasdaken;
- Materiaalgebruik (in 2030 50% minder primaire grondstoffen, 2050 economie circulair);
- Elektrische laadpaal (auto en fiets).

Bij de verdere uitwerking en realisatie van de woningen zal bekeken worden hoe aan de doelstellingen voor energie, mobiliteit, klimaatadaptie en circulaire economie bijgedragen kan worden. Hiervoor is de duurzaamheidstoets opgesteld. Hiermee kan geconcludeerd worden dat het bestemmingsplan in overeenstemming is met het gemeentelijke beleid.

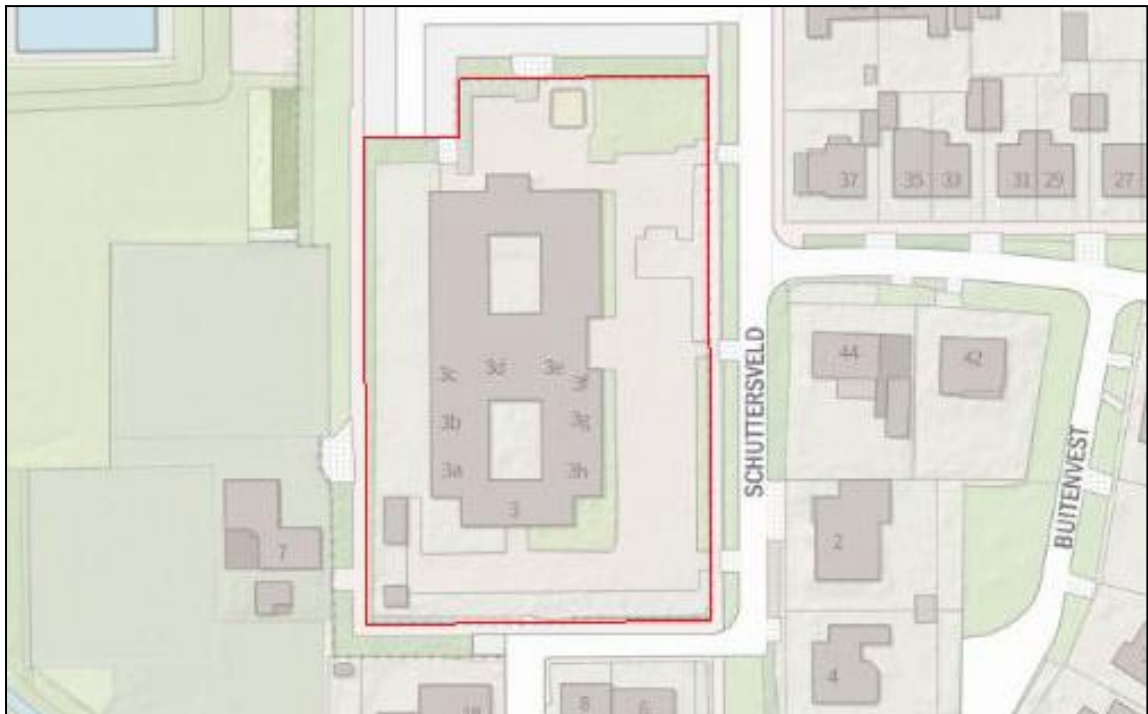
2.3 Deskundige betrokken bij project

Gemeente Geertruidenberg (aanvrager) wordt bij de ontheffingsaanvraag begeleid door het NWC. Dit ecologisch adviesbureau bestaat sinds 1986 en heeft in de loop der jaren veel ervaring opgedaan met onder andere ecologisch onderzoek, toetsingen aan de natuurwetgeving en het aanvragen van ontheffingen. De werknemers zijn specialisten op het gebied van verschillende soortgroepen en hebben, aanvullend op eerdere opleidingen, cursussen gevolgd om hun ecologische kennis te vergroten en op peil te houden. Bijlage 1 geeft een overzicht van de huidige medewerkers van het NWC en hun kwalificaties.

3. Beschrijving plangebied

3.1 Locatie plangebied en huidige situatie

Het plangebied bevindt zich aan de Schuttersveld 3, ten zuidwesten van de kern van Geertruidenberg, in de provincie Noord-Brabant. Binnen het plangebied is bebouwing aanwezig in de vorm van voormalig schoolgebouw 'de Peuzelaer' en een klein bijgebouw. Daarnaast is binnen het plangebied opgaand groen aanwezig in de vorm van struikgewas en enkele solitaire bomen. Tevens bevindt zich binnen het plangebied een verhard speelplein en aan de noordzijde ligt een parkeervoorziening. Het plangebied bevindt zich op de coördinaten 117.5780-412.374.

Figuur 2: Begrenzing van het plangebied (rood omkaderd).

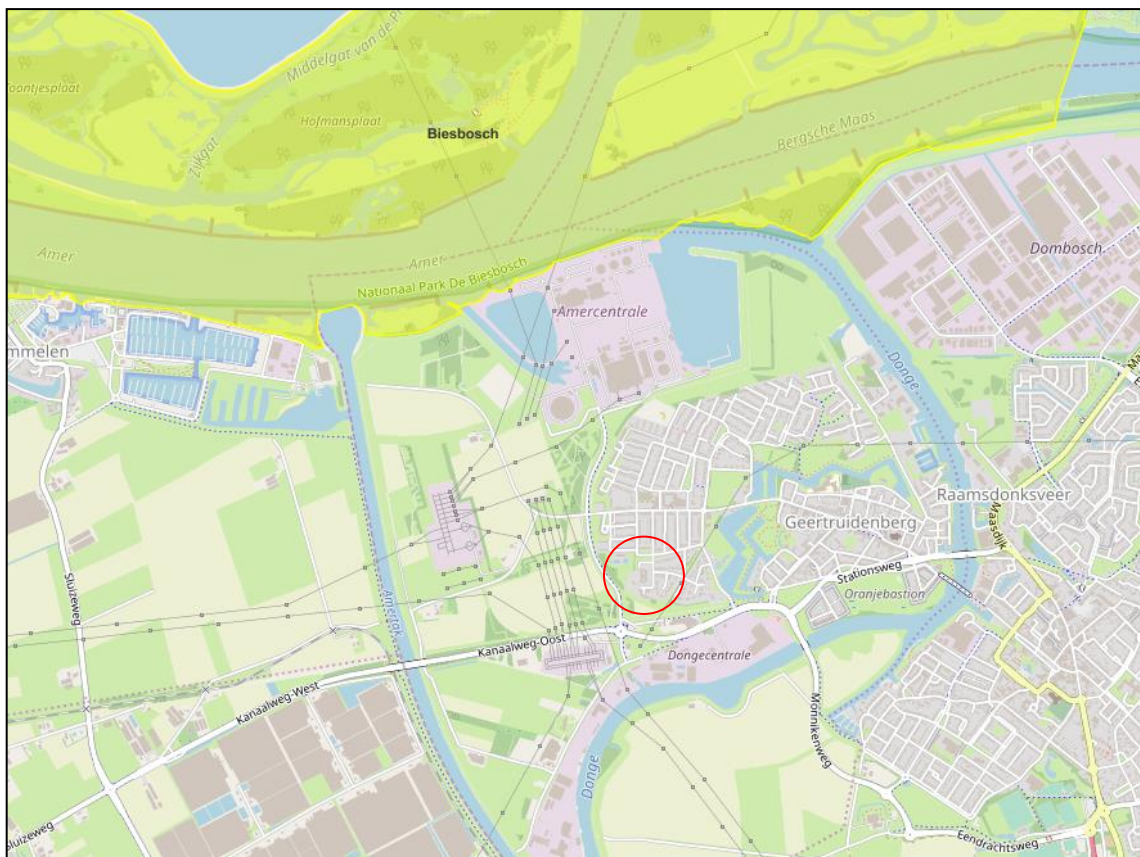
3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Het dichtstbijzijnde gebied dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt is het Natura 2000-gebied de 'Biesbosch' (figuur 3 op de volgende pagina). Dit Natura 2000-gebied bevindt zich op ongeveer 1,5 kilometer afstand vanaf het plangebied. Vanwege deze afstand, de kleinschalige en tijdelijke aard van de

werkzaamheden en het gegeven dat de bebouwing huidig als woonlocatie wordt gebruikt, worden er geen significant nadelige effecten op de aangewezen habitattypen en doelsoorten van dit Natura 2000-gebied verwacht als gevolg van verstoring door geluid, licht, trillingen en dergelijke. Voor deze storingsfactoren is daarom geen verdere toetsing aan de natuurwetgeving nodig.

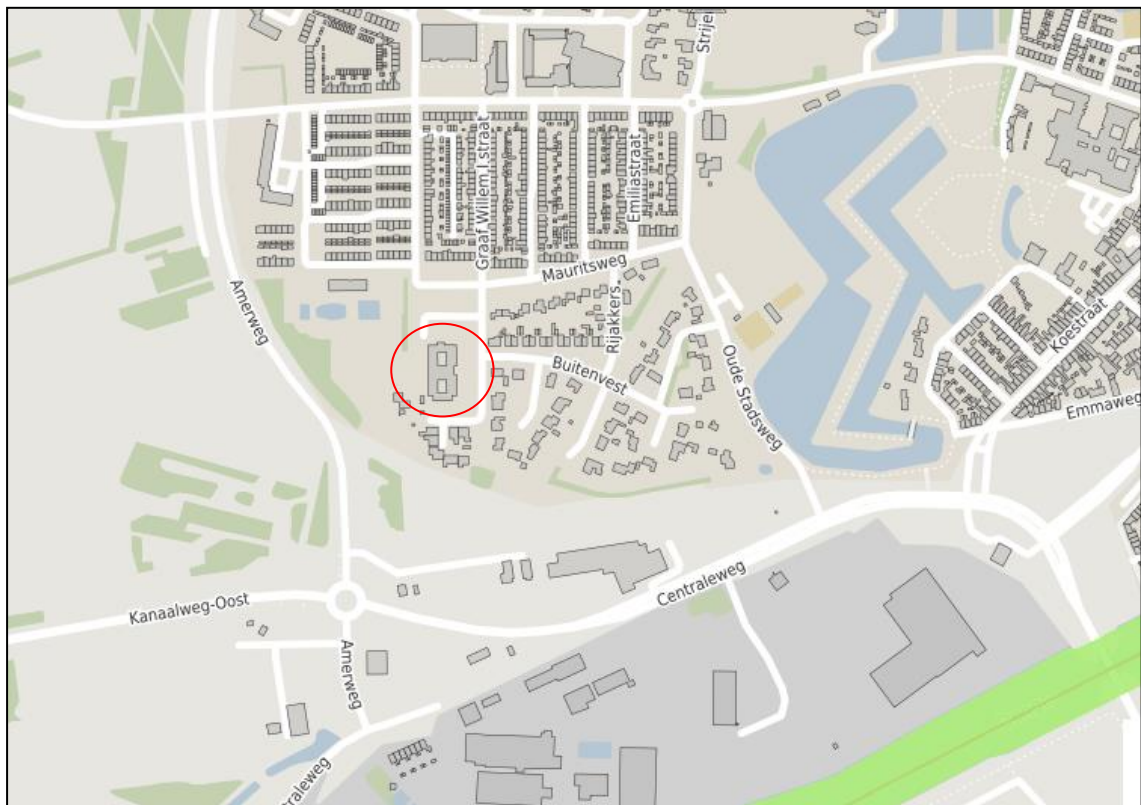
Er wordt geen toename in stikstofdepositie verwacht. Het huidige gebouw wordt als woonlocatie, kringloop en als vestiging voor kleine ondernemingen gebruikt. Hierdoor is er al een hogere verkeersgeneratie. Omdat er geen toename in stikstofdepositie verwacht wordt, is geen toetsing in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) nodig.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (figuur 4 op de volgende pagina). Er worden geen nadelige gevolgen verwacht op het Natuurnetwerk Nederland. Een toetsing is dan ook niet nodig.

Figuur 3: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. Natura 2000-gebied de Biesbosch (geel gearceerd)

Bron: symbiosys alterra

Figuur 4: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. het Natuurnetwerk Brabant. Bron: Kaartbank Brabant

3.3 Beschermde soorten binnen en in de omgeving van het plangebied

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft het NWC op de locatie aan de Schuttersveld een quickscan flora en fauna en een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd. Tijdens de quickscan is rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en grondgebonden zoogdieren. Uit verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON blijkt dat strikt beschermde reptielen en amfibieën niet in de omgeving van het plangebied voorkomen. Om deze reden kon de aanwezigheid van deze soortgroepen binnen het plangebied op voorhand uitgesloten worden. Daarnaast blijkt uit verspreidingsgegevens van de Vlinderstichting dat er geen beschermde dagvlinders in de omgeving van het plangebied voorkomen. Om deze reden is ook deze soortgroep buiten beschouwing gelaten in het uitgevoerde onderzoek.

Bij het aanvullende ecologische onderzoek lag de nadruk op het in kaart brengen van eventueel aanwezige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen (*Chiroptera spec.*) en van grondgebonden zoogdieren. Dit omdat uit de eerder uitgevoerde quickscan bleek dat

de bebouwing binnen het plangebied geschikt is voor dergelijke verblijfplaatsen en functionele leefomgeving.

Het veldbezoek voor de quickscan is op 1 december 2017 uitgevoerd. Voor het aanvullende ecologische onderzoek zijn nog 10 bezoeken aan het plangebied afgelegd. Tabel 1, 2 en 3 geeft een overzicht van de data waarop deze bezoeken zijn uitgevoerd, de duur van de bezoeken en van de weersomstandigheden op die dagen.

Tabel 1: Weersomstandigheden van de quickscan.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Wind (Bft)
01-12-17	3	8/8	2

Tabel 2: Weersomstandigheden en start- en eindtijd per veldbezoek t.b.v. vleermuizen.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Wind (Bft)	Start	Eind	ZO
19-06-18	15	8/8	2	3:00	05:20	05:18
13-07-18	14	0/8	1	3:00	05:35	05:34
15-08-18	17	2/8	2	20:55	23:30	21:05
16-08-18	17	2/8	2	00:00	02:00	n.v.t.
06-09-18	16	6/8	2	20:00	22:30	20:16
07-09-18	16	6/8	2	00:00	02:00	n.v.t.

Tabel 3: Weersomstandigheden en start- en eindtijd per veldbezoek t.b.v. grondgebonden zoogdieren.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Wind (Bft)	Start	Eind	ZO
12-07-18	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
26-07-18	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
09-08-18	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
23-08-18	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* ZO = zonsondergang/zonsopkomst

Hieronder worden de toegepaste methode, resultaten en conclusies van het uitgevoerde onderzoek besproken.

Vleermuizen

Het plangebied is tijdens de quickscan beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 3). Hierbij is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bebouwing als verblijfplaats voor deze dieren; aanwezigheid van spouwgoten en andere openingen in muren en daken, uitwerpselen bij eventuele invliegopeningen en type bouw materiaal. Daarnaast is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bomen als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige

landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Tijdens de quickscan werd duidelijk dat de bebouwing binnen het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Dit vanwege geschikte openingen en ruimtes achter gevelbetimmering, dakbedekking en waterpijpen waarin vleermuizen kunnen verblijven (foto 1 en 2 op de volgende pagina).

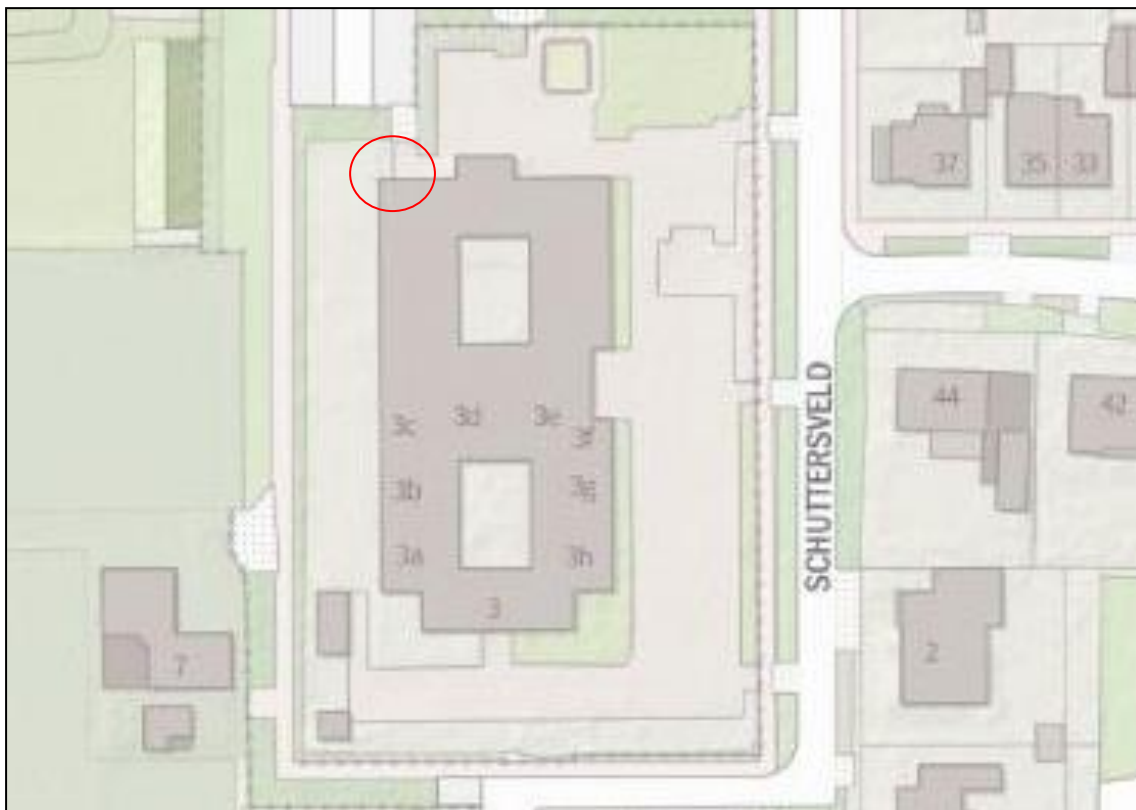
Foto 1 en 2: Geschikte ruimtes achter betimmering en waterpijp voor vleermuizen.

Omdat de te slopen bebouwing binnen het plangebied dienst kan doen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen, zouden bij de sloopwerkzaamheden verblijfplaatsen vernietigd kunnen worden, waardoor overtredingen van artikel 3.5, lid 4 en lid 2 van de Wet natuurbescherming ontstaan. Om na te gaan of overtreding daadwerkelijk aan de orde is, is nader onderzoek uitgevoerd om uit kunnen sluiten, danwel vast te kunnen stellen, of er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, om welke soort(en) en hoeveel vleermuizen het gaat en in welke periode de vleermuizen gebruikmaken van de panden.

Het vleermuisonderzoek in het plangebied aan de Schuttersveld in Geertruidenberg is geheel volgens het vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd; twee inventarisaties hebben in de kraam/zomerperiode (half mei - half juli 2018) plaatsgevonden, twee inventarisaties hebben in de zomer/paarperiode (half augustus - begin oktober 2018) plaatsgevonden en ook in de zwermperiode (1 augustus - 10 september 2018) hebben twee inventarisaties plaatsgevonden. Een inventarisatie in de zomer/paarperiode is gecombineerd met een zwermperiode. Door het uitvoeren van deze inventarisaties zijn alle soorten, die kunnen voorkomen in het gebied, waargenomen.

Tijdens de inventarisaties is vooral gelet op uit- en invliegende vleermuizen en op vleermuizen die rond zonsondergang of zonsopkomst actief waren. Wanneer een vleermuis rond deze tijden worden waargenomen, kan dit op de aanwezigheid van een verblijfplaats duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen of juist rond zonsopkomst vanuit een foerageergebied terug keren naar hun verblijfplaats. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in het object een verblijfplaats hebben. Vleermuizen vliegen enkel in het donker of schemer, wanneer vleermuizen rond zonsopkomst bij het te onderzoeken object worden waargenomen kan redelijkerwijs verwacht worden dat ze in de directe omgeving een verblijfplaats hebben. Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder paarroepjes) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedrag kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats. Tijdens de veldbezoeken is gebruikgemaakt van batdetectors (type Pettersson D1000x en D240x). Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht. De waarnemers waren tijdens het bezoek zodanig opgesteld dat, in stilstand, ongeveer 80% van de vleermuisgeschikte delen van het gebouw te overzien waren. Alle vleermuisgeschikte delen van het gebouw waren te overzien wanneer de waarnemers 10 meter liepen.

Tijdens de inventarisaties is een verblijfplaats van vleermuizen aangetroffen in de voormalige basisschool aan de Schuttersveld. Het gaat om een paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis. De verblijfplaats werd op 15 augustus 2018 ontdekt. Er zijn toen vier uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De verblijfplaats bevindt zich naast een pijp op ongeveer 3 meter hoogte (figuur 5 en foto 3). Op de andere inventarisatiedata zijn geen uit- of invliegende vleermuizen waargenomen. Dit betekent dat de paarverblijfplaats geen andere functie heeft. Ook de aanwezigheid van een winterverblijfplaats kan met voldoende zekerheid uitgesloten worden; in het najaar zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een verblijfplaats gevonden en ook zwermgedrag van vleermuizen is niet waargenomen.

Figuur 5: Overzichtskaart met de paarverblijfplaats als rode cirkel aangegeven.

Foto 6: Opening die als paarverblijfplaats dient.

Tijdens de inventarisaties zijn er twee vleermuissoorten waargenomen; de Gewone dwerg-vleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). Tijdens iedere telling zijn in het hele plangebied lage aantallen van de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis foeragerend en passerend waargenomen. Op een enkele keer na, verbleven geen van de vleermuizen langere tijd in het plangebied.

Het plangebied zelf heeft weinig belangrijke waarde als jachtgebied; weinig vleermuizen foerageerden voor langere tijd achter elkaar binnen het plangebied. Bovendien zijn er in de directe omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig (in de vorm van het openbaar groen). Enkel de bomen in het noordwesten van het plangebied werden voor langere tijd door gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen gebruikt als foerageergebied. Omdat in de directe omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn, is die in het plangebied niet essentieel.

De bomenrijen ten westen en zuiden van het plangebied werd echter geregeld gebruikt door vleermuizen als vliegroute. Deze bomenrijen blijven behouden, waardoor deze de functie als vliegroute niet verliezen. Omdat belangrijke vliegroutes behouden blijven en er in de directe omgeving van het plangebied voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn (onder andere in de vorm van het groen bij de woningen in de omgeving van het plangebied), bestaan er geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen. Wel wordt aangeraden om in de nieuwe situatie zo min mogelijk verlichting te gebruiken of om maatregelen te nemen waardoor (licht)verstoring van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen wordt. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van amberkleurige verlichting en lichtbronnen die naar beneden gericht zijn. Tabel 2 geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens de vier veldbezoeken gedaan zijn.

Geconcludeerd kan worden dat er een vaste verblijfplaats van vleermuizen aanwezig is in het plangebied aan de Schuttersveld in Geertruidenberg. Het gaat om een paar-verblijfplaats van vier exemplaren van de Gewone dwergvleermuis die zich naast een waterpijp op de begane grond bevindt. Aanwezigheid van andere type verblijfplaatsen kunnen worden uitgesloten op basis van de verrichte onderzoeks-inspanning. Bij de sloop van dit pand zal deze verblijfplaats aangetast, vernietigd en/of verstoord worden en zullen er mogelijk individuen verstoord, verwond of gedood worden, waardoor overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming aan de orde is. Om deze reden wordt een ontheffing aangevraagd en is voorliggend activiteitenplan opgesteld.

Er wordt een ontheffing voor de volgende verbodsbepalingen aangevraagd:

- Artikel 3.5 lid 2 Wet natuurbescherming
- Artikel 3.5 lid 4 Wet natuurbescherming

Tabel 2: Vleermuiswaarnemingen plangebied Schuttersveld in Geertruidenberg.

Datum	Waargenomen soorten	Aantallen en gedrag
19-06-18	Gewone dwergvleermuis	- Enkel exemplaar foeragerend ten oosten van het gebouw - Meerdere (3-5) foeragerend ten noorden van het gebouw - Enkel exemplaar passerend in noordelijke richting - Enkel exemplaar in oostelijke richting
	Ruige dwergvleermuis	- Enkel exemplaar passerend in noordelijke richting
13-07-18	Gewone dwergvleermuis	- Enkele (2-3) exemplaren foeragerend ten zuiden van het gebouw - Enkele (2-3) exemplaren foeragerend ten noorden van het gebouw - Enkele (2-3) exemplaren passerend in oostelijke richting - Enkele (2-3) exemplaren passerend in noordelijke richting - Meerdere (5-7) exemplaren passerend in zuidelijke richting
	Ruige dwergvleermuis	- Enkele (2-3) exemplaren foeragerend ten noorden van het gebouw
15-08-18	Gewone dwergvleermuis	- Enkele (1-2) exemplaren stootte sociale geluiden uit tijdens het vliegen in het noorden van het gebied - Enkele (3-4) exemplaren passerend in noordelijke richting - Enkele (2-3) exemplaren foeragerend ten oosten van het gebouw - Enkele (2-3) passerend in westelijke richting, over het gebouw - Meerdere (4-5) foeragerend ten noorden van het gebouw - Meerdere (4) uitvliegend uit een opening naast een regenpijp aan de noordgevel van het gebouw
16-08-18	Gewone dwergvleermuis	- Enkele (2-3) exemplaren passerend in westelijke richting - Enkele (1-2) exemplaren passerend in oostelijke richting - Enkele (1-2) exemplaren foeragerend ten noorden van het gebouw - Meerdere (4-5) exemplaren foeragerend ten oosten van het gebouw - Enkele (2-3) exemplaren stootte sociale geluiden uit tijdens het vliegen
06-09-18	Gewone dwergvleermuis	- Enkele (2-3) exemplaren passerend in noordelijke richting - Enkele (1-2) exemplaren passerend in westelijke richting - Enkele (2-3) exemplaren foeragerend ten noorden van het gebouw - Meerdere (4-5) exemplaren foeragerend ten westen van het gebouw - Enkele (1-2) exemplaren stootte sociale geluiden uit tijdens het vliegen
	Ruige dwergvleermuis	- Enkele (1) exemplaar passerend in noordelijke richting
07-09-18	Gewone dwergvleermuis	- Enkele (2-3) exemplaren foeragerend ten westen van het gebouw - Enkele (2-3) exemplaren passerend in westelijke richting - Enkele (2-3) exemplaren stootte sociale geluiden uit tijdens het vliegen
	Ruige dwergvleermuis	- Enkele (1) exemplaar passerend in zuidelijke richting

4. Werkzaamheden en planning

Werkzaamheden

De werkzaamheden die plaats zullen vinden aan de Schuttersveld zijn op te splitsen in drie delen:

1. De sloop van het gebouw;
2. Het bouwrijp maken van de grond;
3. Het bouwen van 12-24 woningen

Omdat er nog geen definitief bouwplan aan de ontwikkeling ten grondslag ligt, voorziet het bestemmingsplan in een flexibel ontwikkelingskader. Dat betekent dat een ruim bouwvlak is opgenomen, waarbinnen de beoogde woningen gerealiseerd kunnen worden.

Planning

Wanneer de nodige maatregelen zijn getroffen en de ontheffing is verleend kan begonnen worden met de sloop van het voormalige schoolgebouw en het bouwrijp maken van het terrein. De werkzaamheden zullen enkele weken in beslag nemen. Nadat het terrein bouwrijp is kan de overdracht plaats vinden aan de CPO vereniging. Naar schatting is een bouwtijd van 9 maanden tot een jaar realistisch voor de bouw van de woningen.

Tabel 3: Planning voorgenomen werkzaamheden Schuttersveld in Geertruidenberg

Periode	Activiteit
December - januari 2020	Start sloopwerkzaamheden
Januari – maart 2020	Start funderingswerkzaamheden
Maart 2020 – april 2021	Start bouw woontoren
April 2021	Werkzaamheden zijn afgerond

5. Effectenstudie en maatregelen

Door de uitvoering van de voorgenomen plannen mag er nooit een achteruitgang van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of een vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort optreden, ook niet tijdelijk. Het gebied moet voor een beschermde soort blijvend voorzien in alle benodigdheden om zich succesvol te kunnen voortplanten en/of te kunnen rusten/verblijven. Dit is van toepassing op zowel het individu als op alle exemplaren van een populatie ter plaatse. De functies die het gebied vervult voor de soort moeten behouden blijven. De aantasting van de functionaliteit van een voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats is aan de orde als de geschikte habitat (of delen daarvan) waar de soort is aangetroffen, in kwantiteit of kwaliteit afneemt, waardoor de functie van vaste rust- en verblijfplaats niet meer kan worden vervuld.

Als gevolg van de uitvoering van de voorgenomen plannen aan de Schuttersveld in Geertruidenberg zal de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis permanent aangetast worden. Hieruit volgt dat, wanneer er geen maatregelen genomen worden, artikel 3.5, lid 4 uit de Wet natuurbescherming (tekstvak 1) overtreden zal worden bij realisatie van de voorgenomen plannen. De korte- en lange- termijneffecten op de Gewone dwergvleermuis worden in paragraaf 5.1 verder uitgewerkt. Voor deze effectenstudie is een literatuuronderzoek uitgevoerd en is gebruik gemaakt van gegevens die aangeleverd zijn door de Gemeente Geertruidenberg (aanvrager).

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming

Artikel 3.5 Wet natuurbescherming:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijdrage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

5.1 Effecten op de Gewone dwergvleermuis

Korte termijneffecten

Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen voor de Gewone dwergvleermuis de volgende nadelige effecten optreden:

- Ongeschikt raken van het foerageergebied binnen het plangebied;
- Vernietiging en verstoring van een vaste verblijfplaats door de sloop van de bebouwing.

Het foerageergebied binnen het plangebied zal ongeschikt raken door de werkzaamheden, omdat de bomen in het noordwesten van het gebied, waar gewone dwergvleermuizen graag jagen, grotendeels verdwijnt. Dit foerageergebied is niet significant belangrijk omdat in de directe omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is (in de vorm van bebouwing, beschutte tuinen en plantsoenen). Hierdoor hebben de vleermuizen de mogelijkheid om (tijdelijk) naar deze locaties uit te wijken. Om deze redenen zal er, wat betreft foerageergebied, op korte termijn geen significant nadelig effect voor de vleermuizen optreden.

Als gevolg van de sloopwerkzaamheden zal de verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis vernietigd worden en permanent verdwijnen. Dit leidt tot overtreding van artikel 3.5, lid 2 en 4 uit de Wet natuurbescherming (tekstvak 1). Vanwege deze overtreding, wordt, middels onderhavig activiteitenplan, voorafgaand aan de geplande werkzaamheden een ontheffing aangevraagd. In dit activiteitenplan worden de maatregelen beschreven die genomen zullen worden om de nadelige effecten op vleermuizen en hun verblijfplaatsen zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beperken (paragraaf 5.2).

Het verstoren, verwonden of doden van individuen van de Gewone dwergvleermuis is niet aan de orde omdat de vleermuizen ten tijde van de sloopwerkzaamheden niet aanwezig zijn in hun verblijfplaats; het te slopen pand doet enkel dienst als paarverblijfplaats. Indien het niet mogelijk is om de sloopwerkzaamheden buiten deze periode uit te voeren, zal het pand buiten de kwetsbare paarperiode ongeschikt worden gemaakt, waardoor er ten tijde van de sloopwerkzaamheden geen vleermuizen in de bebouwing aanwezig zullen zijn.

Alleen de voorgenomen sloopwerkzaamheden zullen nadelige effecten op de Gewone dwergvleermuis hebben. De fasen na de sloop (renovatie- en bouwwerkzaamheden) zullen niet tot nadelige effecten voor deze soort leiden, omdat de verblijfplaats en de bewoners dan al verdwenen zijn. Tabel 4 geeft per fase van de geplande werkzaamheden een overzicht van de korte termijn effecten voor de Gewone dwergvleermuis.

Tabel 4: Overzicht korte termijneffecten voor de Gewone dwergvleermuis

Fase werkzaamheden	Effecten
Sloop bebouwing	Vernietiging paarverblijfplaats*
Renovatie bebouwing	Geen
Bouwwerkzaamheden nieuwbouw	Geen

* Deze valt onder de korte termijneffecten doordat er compenserende verblijfplaatsen in het toekomstige gebouw zullen worden geplaatst.

Lange termijneffecten

Om de lange termijneffecten te kunnen bepalen, moet gekeken worden naar de gunstige staat van instandhouding van de soort op lokaal niveau en naar de landelijke staat van instandhouding van de soort. De staat van instandhouding wordt als gunstig beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de Gewone dwergvleermuis nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin de soort voorkomt en dat vermoedelijk op langere termijn zal blijven;
- Het natuurlijke verspreidingsgebied van de Gewone dwergvleermuis niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;
- Er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populatie van de Gewone dwergvleermuis op lange termijn in stand te houden.

Volgens het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis dat is opgesteld door BIJ12, komt de Gewone dwergvleermuis in Nederland algemeen voor en is het een wijdverbreide soort die in heel Nederland wordt waargenomen. Het is de meest algemene vleermuissoort in Nederland. Hij komt vooral in de bebouwde omgeving voor, zowel in het stedelijk gebied als op het platteland. Voor de soort geldt echter dat er geen uitspraken te doen zijn over aantalsontwikkelingen; er zijn geen aanwijzingen voor een af- dan wel een toename in aantallen. Mogelijk neemt het aanbod van geschikte verblijfplaatsen wel af vanwege de toenemende na-isolatie van gebouwen en het dichten van kieren en gaten in gebouwen.

Gewone dwergvleermuizen leven in netwerken van meerdere (lokale) populaties. De lokale populatie wordt gevormd door één of meerdere kraamkolonies, enkele niet-voortplantende groepen vrouwtjes en de mannetjes. Een kolonie gewone dwergvleermuizen bestaat uit de vrouwtjes die meerdere kraamverblijven gebruiken die elk

enkele tientallen tot honderden vrouwtjes bevat. De netwerken van kraamgroepen zijn via de massawinterverblijfplaatsen aan elkaar verbonden. Het aantal dieren in een gebied is sterk afhankelijk van het voedselaanbod. Omdat de Gewone dwergvleermuis een trage voortplanter is, verloopt uitbreiding of herstel van een populatie niet snel (BIJ12, 2017).

Omdat de paarverblijfplaats die binnen het plangebied aangetroffen is, gebruikt wordt door slechts enkele individuen, zal de lokale populatie gewone dwergvleermuizen weinig beïnvloed worden door de voorgenomen plannen.

Tijdens de sloopwerkzaamheden zal de verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis minder geschikt raken (verstoord worden) en verdwijnen, maar omdat de soort algemeen voorkomt in Nederland, er in de omgeving alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn (in omliggende bebouwing) en omdat er mitigerende en compenserende maatregelen genomen zullen worden waardoor het aanbod aan verblijfplaatsen tijdens en na de werkzaamheden gelijk blijft, zal er geen sprake zijn van aantasting van de functionaliteit van de verblijfplaats en kan de Gewone dwergvleermuis een levensvatbare component van zijn natuurlijke habitat blijven. Daarnaast zal het natuurlijke verspreidingsgebied van de Gewone dwergvleermuis niet kleiner worden door de voorgenomen plannen en blijft er een voldoende groot habitat bestaan waarmee de populatie in stand gehouden kan worden. Dit omdat slechts een deel van de bomen verwijderd worden en er middels mitigerende en compenserende maatregelen voor gezorgd wordt dat er zowel tijdens als na de werkzaamheden voldoende andere, geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn rondom en binnen het plangebied.

5.2 Mitigerende en compenserende maatregelen

De nadelige korte termijneffecten op de Gewone dwergvleermuis en de mogelijke afname van de populatiegrootte van deze soort, kunnen met behulp van mitigerende en compenserende maatregelen voorkomen, verminderd en/of gecompenseerd worden.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen dienen voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden uitgevoerd te worden en voorkomen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden worden. Met behulp van deze maatregelen worden nadelige effecten op de Gewone dwergvleermuis voorkomen en/of verminderd. De volgende mitigerende maatregelen zullen worden genomen:

1. Werken buiten de kwetsbare periode;
2. Inschakelen vleermuisdeskundige.
3. Huidige verblijfplaatsen ontoegankelijk/ongeschikt maken;
4. Aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen;

De eerste en tweede maatregel worden tijdens de werkzaamheden toegepast. De derde en vierde maatregel dienen voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden.

1. Werken in de minst kwetsbare periode

Omdat binnen het plangebied alleen een paarverblijfplaats is aangetroffen, is alleen de paarperiode (15 augustus tot en met 15 oktober) een kwetsbare periode. Hierdoor zullen de sloopwerkzaamheden in de periode november-april plaatsvinden wat buiten de kwetsbare periode is. Ook het ongeschikt/ontoegankelijk maken van de huidige verblijfplaatsen zal buiten de kwetsbare periode plaatsvinden. De overige werkzaamheden (bouwwerkzaamheden nieuwbouw) zullen geen nadelige effecten hebben op de Gewone dwergvleermuis. Omdat de dieren dan niet meer aanwezig zijn in het plangebied (als gevolg van het ongeschikt maken/slopen), kunnen deze activiteiten het hele jaar door plaatsvinden. Wel is het zo dat hoe langer gewacht wordt met de sloop na het ongeschikt maken, hoe groter de kans is dat zich op den duur toch weer vleermuizen gaan vestigen. Om deze reden wordt aangeraden om de sloop zo snel mogelijk na het ongeschikt maken uit te voeren.

2. Huidige verblijfplaatsen ontoegankelijk/ongeschikt maken

Indien het niet mogelijk is om de bebouwing met verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis te slopen buiten de kwetsbare paarperiode (15 augustus tot en met 15 oktober), dient de verblijfplaats buiten deze kwetsbare periode, voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden, ongeschikt te worden gemaakt. Hiermee wordt voorkomen dat er ten tijde van de sloopwerkzaamheden individuen aanwezig zijn in de verblijfplaats. Op deze manier kunnen er geen individuen van de soort verstoord of gedood worden en wordt overtreding van artikel 3.5, lid 1 en 2 uit de Wet natuurbescherming voorkomen. Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaats kan op verschillende manieren plaatsvinden. Bij verblijfplaatsen in of bij het dak kunnen daklijsten of een aantal dakpannen worden verwijderd. Ook kan gebruik gemaakt worden van zogenaamde “exclusion flaps”. De gewone dwergvleermuizen kunnen hierdoor wel uitvliegen maar zijn niet in staat om opnieuw in te vliegen. De exclusion flap moet de opening afsluiten. Hierbij is controle op het functioneren noodzakelijk gedurende de periode dat de flap aanwezig is (BIJ12, 2017).

Aan het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen zitten een aantal voorwaarden verbonden die beschreven worden in het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis:

- In alle gevallen moet een vleermuisdeskundige worden ingeschakeld om de best passende methode en het beste moment te bepalen, uit te voeren en te controleren;
- Het ongeschikt maken van de verblijfplaats moet plaatsvinden buiten de kwetsbare periode. In dit geval betekent dit dat het ongeschikt maken in de winterperiode plaats dient te vinden: november tot en met maart, met een eventuele uitloop tot half juli. Volgens het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017), moet het ongeschikt maken plaatsvinden in het actieve seizoen van de Gewone dwergvleermuis. In dit geval is het echter gunstiger om het ongeschikt maken uit te voeren buiten de actieve periode (ongeschikt maken in de periode november t/m maart) omdat er dan geen vleermuizen in de verblijfplaats aanwezig zijn.
- Het slopen mag alleen plaatsvinden als er geen gewone dwergvleermuizen in het gebouw aanwezig zijn. Dit kan bepaald worden door 's avonds (vlak voorafgaand aan de werkzaamheden) te posten bij de bebouwing. Als er geen uitvliegende dieren waargenomen worden, mag aangenomen worden dat er geen vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing.

De sloopwerkzaamheden kunnen het best zo snel mogelijk na het ongeschikt maken worden uitgevoerd. Als tijdens de uiteindelijke werkzaamheden namelijk toch vleermuizen worden aangetroffen, moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet direct de vleermuisdeskundige ingeschakeld worden. Gewacht moet worden totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. In geen geval mogen ze worden gevangen en verplaatst (BIJ12, 2017). Indien de tijd tussen het ongeschikt maken van de verblijfplaats en het slopen wat langer is, kan voorkomen worden dat de vleermuizen terugkeren naar de verblijfplaats door de invliegopening overdadig te verlichten of te beschijnen met bijvoorbeeld bouwlampen. Deze verlichting kan pas aangezet worden als er zekerheid is dat er geen vleermuizen in de bebouwing aanwezig zijn. De nacht, zo rond twee uur voor zonsopkomst, is dan waarschijnlijk het meest veilige moment om de verlichting aan te zetten (BIJ12, 2017).

4. Aanbieden van tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen

Het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017) stelt dat voor elke aangetaste of verwijderde verblijfplaats meerdere alternatieve verblijfplaatsen moeten worden gerealiseerd. Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen aan de Schuttersveld één verblijfplaats met in totaal 4 individuen verloren gaat, zullen in dit geval vier nieuwe tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden moeten worden. Voor tijdelijke

vervanging van paarverblijfplaatsen met minder dan 10 dieren, dienen vier kasten van model B aangeboden te worden, met afmetingen van 70 centimeter hoog en 50 centimeter breed en met 2-4 compartimenten. De kasten moeten tijdig vóór de werkzaamheden aanwezig zijn om de dieren te laten wennen aan deze voorzieningen. Voor vervanging van paarverblijfplaatsen, geldt een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden vóór de paarperiode en in het actieve seizoen aanwezig zijn, dus uiterlijk half februari 2019. In deze periode zijn de gewone dwergvleermuizen in staat om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te inspecteren omdat ze niet in winterrust zijn.

Daarnaast dienen de nieuw aangeboden verblijfplaatsen aan de volgende in het kennisdocument vermelde voorwaarden te voldoen:

- De kasten komen binnen het kerngebied van de groep vleermuizen en binnen 100 meter, eventueel binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen te hangen en zoveel mogelijk buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden;
- De kasten moeten verschillende microklimaten bieden;
- De kasten moeten zoveel mogelijk dezelfde eigenschappen hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen, zoals gemaakt zijn van een met de oorspronkelijke verblijfplaats vergelijkbare materiaal soort en volume, met een vergelijkbare bufferwaarde wat betreft opwarmen en afkoelen,
- Bij voorkeur worden de kasten aan gebouwen geplaatst, slechts bij uitzondering aan bomen;
- De locatie van de kasten is gelijk of beter van kwaliteit dan de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte (bij voorkeur op minimaal 3 meter hoogte), aanvliegroute, vrije vliegruimte en vrij van kunstlicht en moet vrij zijn van verstoring en buiten bereik hangen van predatoren;
- De vier tijdelijke kasten dienen in alle vier de windrichtingen gehangen te worden;
- Een vergelijkbare spreiding aan het gebouw hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen.

De tijdelijke kasten zullen opgehangen worden aan gevels en daken van panden in de directe omgeving van het plangebied. De exacte locaties hiervoor zijn nog niet definitief. Deze locaties zullen later nog door middel van een kaartje worden aangevuld.

De tijdelijke vleermuiskasten die opgehangen moeten worden dienen behouden te blijven totdat de toekomstige bebouwing aan de Schuttersveld geschikt is gemaakt om

te dienen als permanente verblijfplaats voor de Gewone dwergvleermuis. Vervolgens kunnen de tijdelijke vleermuiskasten worden verwijderd. Vlak voorafgaand aan het verwijderen van de kasten dient door een ecologisch deskundige te worden vastgesteld dat ze op dat moment niet in gebruik zijn door vleermuizen. Het verwijderen van de tijdelijke kasten kan het beste plaatsvinden in de winter, bij lage temperaturen, omdat de kans het grootst is dat ze dan niet in gebruik zijn door vleermuizen.

5. Inschakelen vleermuisdeskundige

De sloopwerkzaamheden zullen uitgevoerd worden onder begeleiding van een vleermuisdeskundige. Onder een deskundige wordt verstaan; een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ecologisch deskundige houdt tijdens de sloopwerkzaamheden nauwlettend in de gaten of er nog ergens vleermuizen gevonden worden. Zodra, ondanks de uitgevoerde avondinventarisaties voorafgaand aan het slopen, toch vleermuizen worden aangetroffen, worden de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet en moet gewacht worden totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. Deze afspraken zullen worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Deze zal voor de start van de werkzaamheden ter inzage liggen voor alle betrokken personen. Daarmee wordt afgesproken dat er verantwoord en binnen de voorwaarden van de wet- en regelgeving gewerkt wordt.

Compenserende maatregelen

Bij compenserende maatregelen is ook sprake van overtreding van één of meerdere verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, maar worden de nadelige gevolgen van deze overtreding(en) gecompenseerd. In dit geval is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling (artikel 3.5, lid 2 en 4) doordat er een vaste verblijfplaats vernietigd wordt en gewone dwergvleermuizen opzettelijk verstoord worden.

Het verlies van de verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis wordt op de volgende manier gecompenseerd:

1. Aanbrengen permanente verblijfplaatsen door de spouwmuur geschikt te maken middels open stootvoegen

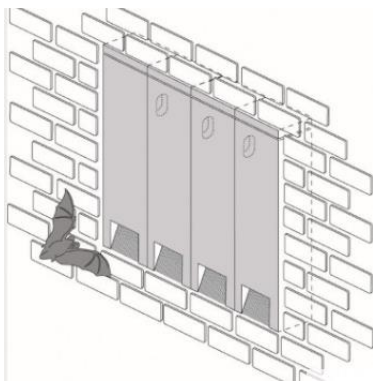
Permanente voorzieningen kunnen gerealiseerd worden door in de toekomstige bebouwing de spouwmuur toegankelijk en geschikt te maken voor vleermuizen. Het Bouwbesluit staat dit toe. Spouwmuren zijn onder meer geschikt als de Gewone dwergvleermuis, afhankelijk van de temperatuur, de keuze heeft om of aan de zijde van de buitenmuur, of aan de zijde van de binnenmuur te zitten.

2. Aanbrengen permanente verblijfplaatsen door een deel van de spouwmuur geschikt te maken

Als het niet wenselijk is om de hele spouwmuur geschikt te maken is het mogelijk om een deel van de spouwmuren geschikt te maken. Dit is mogelijk door meerdere delen van de spouwmuur goed af te bakenen waar niet geïsoleerd wordt terwijl er om die delen heen wel geïsoleerd kan worden.

3. Aanbrengen permanente verblijfplaatsen door koppelbare vleermuiskasten in te metselen

Als het niet mogelijk of wenselijk is om de spouwmuur geschikt te maken dan is het mogelijk om koppelbare vleermuiskasten in te metselen in de muur. Daarbij kunnen er in twee lange gevels van de bebouwing een set van vier aan elkaar gekoppelde vleermuiskasten ingemetseld worden (figuur 5).

Figuur 5: Voorbeeld van ingemetselde vleermuiskasten die met elkaar gekoppeld zijn.

Om geschikt te zijn als verblijfplaats voor de Gewone dwergvleermuis, moeten deze open delen in de spouw, naast de eerder gestelde voorwaarden op blz. 33, aan de volgende eisen voldoen (BIJ12, 2017);

- Er dient een vrije ruimte tussen isolatiemateriaal (inclusief platen) van ten minste 2 centimeter breed aanwezig te zijn;
- Er dienen invliegopeningen te worden gecreëerd door middel van open stootvoegen van 1,5 tot 2 centimeter breed, op minimaal 3 meter hoogte, met een juiste positionering ten opzichte van de zon;
- Bij gebruik van isolatieplaten in de spouw zullen deze platen opgeruwd worden, of er wordt stevig duurzaam kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter aan bevestigd;

- Als glaswol (en dergelijke) als isolatie wordt gebruikt, worden dunne ruwe platen tegen het isolatiemateriaal aangebracht, bijvoorbeeld houtwolcement;
- De verblijfplaatsen hebben een grootte van minimaal 50 x 80 centimeter en worden bij voorkeur op de hoek van de te realiseren bebouwing gepositioneerd, zodat de vleermuis zich binnendoor van de ene naar de andere gevelzijde kan verplaatsen, afhankelijk van de klimaatomstandigheden.

Invulling van de compenserende permanente verblijfplaatsen is nog niet definitief. Wel zal de invulling conform de gestelde randvoorwaarden in het nieuwe ontwerp ingepast worden. De exacte locaties en invulling zullen later nog toegevoegd worden.

5.3 *Monitoring en onderhoud*

Om te kunnen garanderen dat de tijdelijke danwel definitieve vleermuiskasten functioneel zijn en blijven dienen deze gemonitord en onderhouden te worden.

Monitoring

Monitoring van de tijdelijke vleermuiskasten dient minimaal tweemaal per jaar plaats te vinden. Hierbij worden de tijdelijke vleermuiskasten met behulp van een endoscoop gecontroleerd.

Ook de permanente voorzieningen dienen minimaal tweemaal per jaar gecontroleerd te worden. Dit dient jaarlijks in de 3 opeenvolgende jaren na het plaatsen van de voorzieningen en het 5de jaar plaats te vinden. Hierbij dient d.m.v. avondinventarisaties te worden gecontroleerd of en welke soorten gebruikmaken van de permanente vleermuisvoorzieningen.

Onderhoud

Eenmaal per jaar dienen de tijdelijke vleermuiskasten schoongemaakt te worden. Dit gebeurt enkel wanneer er geen vleermuizen aanwezig zijn in de desbetreffende vleermuiskast. Hierbij worden de mogelijke insecten, ontlasting en spinnenwebben verwijderd.

5.4 *Planning van de werkzaamheden met mitigerende en compenserende maatregelen*

Tabel 5 geeft een overzicht van de uit te voeren werkzaamheden, waar rekening mee gehouden dient te worden in het kader van de Wet natuurbescherming en in welke periode de werkzaamheden en mitigerende en compenserende maatregelen uitgevoerd zullen gaan worden.

Tabel 5: Planning van de werkzaamheden en mitigerende en compenserende maatregelen

Periode	Werkzaamheden
December 2018	Indienen ontheffingsaanvraag.
Uiterlijk half februari 2019	Ophangen zestien tijdelijke vleermuiskasten.
Juli 2019	Beslissing op ontheffingsaanvraag.
Paarperiode 2019 15 augustus – 15 oktober	Onderzoeken of vleermuizen het pand verlaten hebben door middel van avondinventarisatie(s).
Winter 2019 (na verkrijgen ontheffing) – winter 2020	Ongeschikt maken verblijfplaats onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
Winter 2019 (na verkrijgen ontheffing) – Winter 2020	Sloop paarverblijfplaats.
April 2022	Oplevering gerealiseerde vleermuisvoorzieningen in nieuwe bebouwing en aanplanten van bomen en struweel.
Winter 2022/2023	Verwijderen tijdelijke vleermuiskasten nadat door ecologisch deskundige is vastgesteld dat ze niet in gebruik zijn door vleermuizen.

6. Alternatieven en zorgvuldig handelen

6.1 Alternatieven

Voordat de keuze voor woningbouw is gemaakt, is bekeken welke andere alternatieven er zijn voor de locatie en het gebouw. Gebruik van het gebouw of terrein voor kantoren, detailhandel of bedrijvigheid zijn vanwege de perifere ligging in een typische woonomgeving niet wenselijk. Deze functies zijn juist gewild op de bedrijventerreinen of in de centra van de gemeente.

Hergebruik van het pand is vanwege de bouwkundige staat een alternatief welke weinig voorkeur krijgt. Bij elke vorm van ontwikkeling van het terrein zal een sloop van het pand noodzakelijk zijn. De constructie van het gebouw leent zich niet voor verdere opwaardering of uitbreiding. En de buitenschil is dusdanig verouderd dat de kosten voor een renovatie niet opwegen tegen de kosten van nieuwbouw.

Daarnaast is het pand slechts beperkt bruikbaar. Het is een typisch schoolgebouw met klaslokalen met een gang rondom twee kleine patio's. Als het gebouw voor andere dan onderwijsdoeleinden gebruikt moet worden zijn er veel (interne) aanpassingen nodig. De leeftijd en de staat van het gebouw maken deze aanpassing niet aantrekkelijk en rendabel.

Behoud van het gebouw met de verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen is derhalve niet mogelijk vanwege de slechte bouwkundige staat van het gebouw. Het behoud van het gebouw is derhalve niet als mogelijk overwogen.

Om deze redenen is het niet mogelijk om de verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis te behouden. De enige mogelijkheid is daarom om maatregelen te treffen en permanente, alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden.

De voorgenomen plannen worden zodanig uitgevoerd dat rekening wordt gehouden met de Gewone dwergvleermuis. Er worden maatregelen getroffen om nadelige effecten op de Gewone dwergvleermuis te voorkomen en/of verminderen (zie paragraaf 5.2).

6.2 Zorgvuldig handelen

Om te voldoen aan het zorgvuldigheidsbeginsel uit de Wet natuurbescherming, wordt tijdens de werkzaamheden de zorgplicht uit artikel 1.11 van deze wet in acht geno-

men. Dit houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden), voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden worden.

Zo zal, voorafgaand aan de werkzaamheden, een inspectie van het werkterrein uitgevoerd worden, zodat eventueel op het terrein aanwezige dieren (zoals egels) verplaatst kunnen worden naar een locatie waar geen werkzaamheden plaatsvinden.

Referenties

Bemelmans, E., 2017. *Quickscan flora en fauna de Peuzelaer, Geertruidenberg*. Rapportnr. W1409/P17-215. Uitgeverij Strix, Dordrecht

Schutgens, E. 2018. Aanvullend onderzoek in het kader van sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Schuttersveld te Geertruidenberg. Rapportnr. W1574/P18-086. Uitgeverij Strix, Dordrecht

BIJ12, 2018. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus Versie 1.0, juli 2017*. Beschikbaar op het World Wide Web via:
<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>

Bijlage 1: Huidige medewerkers NWC en hun kwalificaties

Drs. Hans Bruning

Werkzaam bij het NWC sinds 2001

Specialisatie: Flora, paddenstoelen, slakken, zoogdieren.

Jeroen Dekker Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2014

Specialisatie: Flora, vogels, vissen.

Annemijn de Groot Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisatie: Vogels, flora, Wet natuurbescherming.

Ing. Alexandra Haan, projectleider, senior ecologisch adviseur

Werkzaam bij het NWC sinds 1997

Specialisatie: Zoogdieren, vogels, amfibieën, dagvlinders, libellen, macrofauna, Wet natuurbescherming, beheer en inrichting, BREEAM.

Rob Haan

Werkzaam bij het NWC sinds 1986

Specialisatie: Zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders.

Christine Huibers - van de Velde Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisatie: Wet natuurbescherming.

Ronald van Jeveren

Werkzaam bij het NWC sinds 1987

Specialisatie: Vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders.

Sibrand Rinzema Msc

Werkzaam bij het NWC sinds 2017

Specialisaties: Vogels, dagvlinders, libellen, zoogdieren, Wet natuurbescherming.

Esmée Schutgens Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2017

Specialisaties: Zoogdieren, amfibieën, Wet natuurbescherming.

Koen Woerdenbag

Werkzaam bij het NWC sinds 1997

Specialisatie: Flora.

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden

moeten blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.